

Udskriftsdato: onsdag den 24. juni 2026

VEJ nr 9604 af 01/09/2020 (Historisk)

Vejledning om ordblindeundervisning for voksne (OBU)

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer:
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, j.nr. 20/15632

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9006 af 10/01/2024

Vejledning om ordblindeundervisning for voksne (OBU)

Indledning

Vejledning om ordblindeundervisning for voksne (OBU) er målrettet institutioner, der er godkendt til at udbyde OBU. Vejledningen uddyber og forklarer reglerne i loven og bekendtgørelsen på området, jf. lovbekendtgørelse nr. 602 af 23. maj 2019 og bekendtgørelse nr. 440 af 15. april 2020. Det er reglerne i denne lov og bekendtgørelse, der henvises til, når der i vejledningen fremadrettet henvises til *loven* og *bekendtgørelsen*.

Vejledningen behandler endvidere en række emner, som Børne- og Undervisningsministeriet hyppigt modtager spørgsmål om.

Formålet med vejledningen er at give en sammenhængende og systematisk forklaring af reglerne på området.

Indhold

Kapitel 1: Formål med ordblindeundervisning for voksne

Kapitel 2: Målgruppe og optagelse

Kapitel 3: Visitation

Kapitel 4: Tilrettelæggelse og undervisningens indhold

Kapitel 5: Leder- og lærer kvalifikationer

Kapitel 6: Udbud

Kapitel 7: Information samt annoncering og markedsføring

Kapitel 8: Tilsyn og klage

Bilag 1: Generel vejledning om indsamling, opbevaring og sletning af personoplysninger

Kapitel 1: Formål med ordblindeundervisning for voksne

Formålet med OBU er nærmere beskrevet i lovens § 1 a og bekendtgørelsens § 1.

Formålet med ordblindeundervisning for voksne (OBU):

Formålet med OBU er beskrevet i lovens § 1 a. Formålet er at afhjælpe eller begrænse voksne ordblindes basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget ved at tilbyde dem individuelt tilrettelagt undervisning, der kompenserer for deltagerens vanskeligheder gennem styrkelse af skriftsproglige og kommunikative færdigheder.

Formålet med OBU er at udvikle deltagerens evne til at benytte kompenserende strategier og metoder og derved øge den pågældendes muligheder for at fungere i beskæftigelse, uddannelse, samfundslivet og privatlivet. De tekster, deltageren har brug for at læse i hverdagen, bør derfor inddrages i undervisningen. Undervisningen skal give deltageren mulighed for at forstå og bruge de skrevne tekster samt selv at skrive tekster. For at nå dette mål vil det ofte være nødvendigt og gavnligt at benytte hjælpemidler.

Formålet med undervisningen er derfor også, at deltageren skal kunne anvende relevante it-hjælpemidler som fx programmer med oplæsningsfunktion, ordforslagsfunktion og tale-til-tekst-funktion i de tilfælde, hvor it-hjælpemidlerne vurderes at kunne bidrage til at kompensere for deltagerens funktionsnedsættelse. Evt. tildeling af it-hjælpemidler er således ikke i sig selv tilstrækkeligt, idet der i relevant omfang skal undervises i brugen af disse.

Undervisning, der afhjælper eller begrænser deltagerens vanskeligheder

OBU er et individuelt tilrettelagt undervisningstilbud, og målsætninger, undervisningsplaner m.v. bør afspejle dette.

Undervisningen har et dobbelt formål, idet den både skal afhjælpe og begrænse den voksne ordblindes vanskeligheder.

Undervisningen vil derfor ofte kombinere styrkelse af basale færdigheder, fx træning af tekniske færdigheder, som ordlæsning og stavning, og funktionelle, som tekstlæsning og skrivning og brug af kompenserende læse- og skriveteknologi, som differentieringsværktøj i undervisningen og som kompensationsredskab, når ordblinde deltagere ikke har færdigheder, der matcher aktuelle læse- og skrivekrav.

I undervisningen afhjælpes deltagerens vanskeligheder ved hjælp af veldokumenterede metoder og tilgange, som vægtes efter den enkelte deltagers behov. Voksne ordblinde kommer med forskellige forudsætninger, skriftsprogserfaringer, færdigheder, it-kompetencer og forventninger til undervisningen. Det er væsentligt, at underviseren forholder sig til graden af læsehandicappet og til forskellene i deltagernes egne ønsker til undervisning, herunder også til deltagernes erfaring og fortrolighed med it.

OBU er subsidiært i forhold til andre tilbud om ordblindeundervisning:

OBU er subsidiært i forhold til anden ordblindeundervisning. Undervisningen kan dermed alene bevilges, såfremt ansøgeren ikke er berettiget til ordblindeundervisning i henhold til anden lovgivning, fx i forbindelse med et uddannelsesforløb eller et andet undervisningstilbud, herunder 10. klasse.

Personer under 25 år, herunder fx 10. klasses elever, elever på en ungdomsuddannelse, fx en erhvervsuddannelse, skal opfylde betingelserne for at kunne få adgang til OBU. De grundlæggende betingelser er, at undervisningspligten skal være ophørt, at personen har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget, og at personen har forudsætninger for at følge undervisningen med udbytte. Optagelse til

OBU sker bl.a. på baggrund af afdækning af ansøgerens skriftsproglige færdigheder, jf. bekendtgørelsens § 10. Der kan læses mere om visitation til OBU i vejledningens kapitel 3 herom. Udover at en person under 25 år skal opfylde de grundlæggende betingelser for OBU, skal personer under 25 år også opfylde én af undtagelserne i lovens § 2 a, stk. 2, nr. 1-6, for at kunne få adgang til OBU.

Undtagelsesbestemmelserne er beskrevet detaljeret i vejledningens kapitel 2 om målgruppe og optagelse.

Personer, der er optaget på forberedende grunduddannelse (FGU) i henhold til lov om forberedende grunduddannelse eller personer, der deltager i afsøgningsforløb efter lov om kommunal indsats for unge under 25 år, kan ikke få adgang til OBU, jf. lovens § 2 a, stk. 3. Det er kommunen, der vurderer, hvorvidt en person er i målgruppen for FGU.

Eksempler:

Eksempel 1: Ordblindeundervisning til 10. klasses elever:

Har en elev, der går i 10. klasse læsevanskeligheder, kan personen få adgang til målrettet læseundervisning efter reglerne i folkeskoleloven. Når eleven kan tilbydes ordblindeundervisning efter folkeskolelovens regler, kan eleven ikke samtidig få adgang til OBU, som er et subsidiært tilbud. OBU kan kun benyttes, hvis ikke et andet tilsvarende tilbud efter anden lovgivning findes. Det samme gælder for elever i 10. klasses forløb på en ungdomsskole.

Eksempel 2: Ordblindeundervisning til elever på erhvervsuddannelse eller anden ungdomsuddannelse:

Har en ung eller voksen på en erhvervsuddannelse eller en anden ungdomsuddannelse behov for ordblindeundervisning, skal tilbuddet om ordblindeundervisning afholdes efter reglerne i den relevante uddannelseslovgivning. Her kan der således ikke gives tilbud om OBU.

Det fremgår fx af § 61 i lov om de gymnasiale uddannelser at elever og deltagere med nedsat funktions-evne, der har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, skal have tilbud herom. Dette tilbud gives af ungdomsuddannelsesstedet via deres taxameter. Såfremt de ikke har de fornødne kompetencer selv, kan ydelsen købes hos en ekstern leverandør. Uddannelsesstederne kan desuden søge specialpædagogisk støtte i form af fx it-hjælpe midler eller studiematerialer på særlige medier.

Samtidig gælder det, at en ung har ret til OBU, hvis den unge er i gang med en ungdomsuddannelse. Dette ændrer ikke ved, at OBU er subsidiært i forhold til ungdomsuddannelsernes ordblindeforpligtelse, men de to regelsæt betyder, at en ungdomsuddannelse er forpligtet til at give den unge et tilbud om SPS eller anden specialpædagogisk bistand i undervisningen, mens den unge kan vælge, at gå på OBU, hvis den unge har behov for støtte ud over de behov, som den unge får støtte til under uddannelsen.

Voksenuddannelsescentrene, herunder deres driftsoverenskomstparter, er forpligtede til at vejlede deltagere i OBU om andre sideløbende tilbud til ordblinde, typisk støtte i henhold til SPS-reglerne. Vejlederen kan i den forbindelse fx være behjælpelig med, efter ønske fra deltageren, at formidle kontakt til den relevante uddannelsesinstitution og bistå deltageren i ansøgningsproceduren, herunder bistå med at søge i henhold til serviceloven.

Afviste ansøgere til ordblindeundervisning vejledes om relevante undervisningstilbud, som kan tilgodese den pågældendes undervisningsbehov, jf. § 10, stk. 4, 2. pkt., i bekendtgørelsen.

Relevante undervisningstilbud kan fx være Forberedende Voksenundervisning (FVU), danskundervisning på Almen Voksenuddannelse (avu), Specialundervisning for Voksne, Arbejdsmarkedsuddannelser, med flere.

Kapitel 2: Målgruppe og optagelse

Reglerne om målgruppe og optagelse til OBU er nærmere beskrevet i lovens § 2 a og bekendtgørelsens § 10.

OBU er målrettet personer, der er fyldt 25 år, som ikke er undervisningspligtige og samtidig har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget. Dermed er målgruppen for undervisningen alene personer med ordblindevanskeligheder.

Personer, der af andre årsager har vanskeligheder med skriftsproget, er ikke omfattet af målgruppen. Det kan fx dreje sig om personer med skriftsproglige vanskeligheder i målgruppen for FVU, eller skriftsproglige vanskeligheder, som skyldes manglende dansksproglige færdigheder generelt, personer med hjerne-skade eller personer med generelle indlæringsvanskeligheder. Dette udelukker dog ikke, at fx udlændinge kan deltage i ordblindeundervisning, hvis de opfylder betingelserne herfor, dvs. hvis deres dansksproglige forudsætninger er tilstrækkelige, og de pga. ordblindhed har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget.

Nedre aldersgrænse for OBU:

OBU er som det klare udgangspunkt målrettet personer, der er fyldt 25 år, jf. lovens § 2 a, stk. 1. Personer under 25 år kan få adgang til OBU, hvis de opfylder betingelserne herfor. Betingelserne er:

- 1) Personen skal have basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget pga. ordblindhed.
- 2) Personen skal have forudsætninger, herunder tilstrækkelige dansksproglige forudsætninger, for at følge ordblindeundervisningen med udbytte.
- 3) Personen skal have opfyldt sin undervisningspligt.

For så vidt angår de to første betingelser, er det institutionen, der gennem den indledende samtale og test, jf. bekendtgørelsen § 10, stk. 4 og stk. 5, vurderer, om personen opfylder disse betingelser.

Styrelsen modtager hyppigt spørgsmål om, hvorvidt der eksisterer en nedre aldersgrænse for at kunne få adgang til OBU. Den tredje betingelse skal ses i sammenhæng hermed, da det er en betingelse for at få adgang til OBU, at undervisningspligten er opfyldt.

Reglerne om opfyldelse af undervisningspligten er nærmere beskrevet i folkeskolelovens § 34. Undervisningspligten ophører den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin, idet undervisningspligten dog ophører senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen.

Det betyder, at en person under 18 år kan få adgang til OBU, når undervisningspligten er ophørt, uanset hvor gammel personen er ved undervisningspligtens ophør. Der er således ikke fastsat en nedre aldersgrænse som betingelse for at få adgang til OBU, så længe personen opfylder de øvrige betingelser.

Personer under 25 år skal ud over disse betingelser, være omfattet af én af undtagelsesbestemmelserne i lovens § 2 a, stk. 2, nr. 1-6.

Undtagelser til 25 års-reglen:

Der er i lovens § 2 a, stk. 2, nr. 1-6, oplistet en række undtagelser til 25 års-reglen.

Undtagelsesbestemmelserne gælder ikke for personer, der deltager i et afsøgningsforløb efter lov om kommunal indsats for unge under 25 år eller er optaget på forberedende grunduddannelse (FGU) i henhold til lov om forberedende grunduddannelse, jf. lovens § 2 a, stk. 3.

1) *Personen er selvforsørgende eller er og vedbliver med at være i deltidsbeskæftigelse i minimum 20 timer om ugen.*

Ved *selvforsørgende* forstås, at en person ikke modtager offentlig støtte for at få dækket sine leveomkostninger, herunder eksempelvis dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., kontanthjælp, integrationsydelse eller uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik eller SU efter lov om statens uddannelsesstøtte. En person, der forsørges af sine forældre, anses for at være selvforsørgende.

Betingelsen om minimum 20 timers *deltidsbeskæftigelse* om ugen indebærer, at institutionerne ved optagelse skal forlange dokumentation for, at ansøgeren er i et tidsubegrænset ansættelsesforhold på minimum 20 timer om ugen. Ansøgere skal ved optagelse dokumentere, at de er i et tidsubegrænset ansættelsesforhold, eksempelvis ved fremvisning af en ansættelseskontrakt. Derudover skal ansøgerne underskrive en tro- og loveerklæring, hvor de forpligter sig til at oplyse det til institutionen, hvis de ophører med den tidsubegrænsede beskæftigelse og søger offentlige ydelser. Institutionerne er desuden forpligtede til at kontrollere ansættelsen, hvis de modtager en ansøgning om SU fra en ansøger, som kan optages i medfør af undtagelsen i § 2 a, stk. 2, nr. 1.

2) *Personen har gennemført en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse og har behov for ordblindeundervisning for voksne.*

Betingelsen i § 2 a, stk. 2, nr. 2, er, at personen har gennemført en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, og har behov for OBU.

Se nærmere under kommentaren til undtagelse nr. 3.

3) *Personen er i gang med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse og har behov for ordblindeundervisning for voksne.*

Betingelsen i § 2 a, stk. 2, nr. 3, er, at personen er i gang med en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, og har behov for OBU.

Nogle voksne med ordblindhed kan måske have opgivet at skrive eller læse mere end højst nødvendigt, hvilket kan resultere i ringe ordkendskab og ringe læseforståelse. Andre kan ved hjælp af stor arbejdsindsats og megen viljestyrke have udviklet kompenserende strategier, der har gjort dem i stand til at gennemgå et uddannelsesforløb. Disse voksne kan i en sen alder og såvel under som efter gennemført uddannelse fortsat have et behov for at tilegne sig læsefærdighed, så de i højere grad kan blive uafhængige af læse- og skriveteknologiske hjælpemidler. Dette kan ske gennem intensiv læseundervisning, der tilbydes som en del af OBU.

- 4) *Personen benytter sig af retten til fravær efter kapitel 4 i barselsloven og ønsker at følge ordblindeundervisning for voksne.*

Barselsloven indeholder ret til fravær for moderen, faderen og medmoderen ved graviditet, fødsel og adoption. Barselslovens regler om fravær uddybes ikke nærmere i denne vejledning. Reglerne er detaljeret beskrevet i barselslovens kapitel 4 og uddybende beskrevet i barselsvejledningen.

- 5) *Personen tilbydes ikke en forberedende grunduddannelse eller har udtømt sine muligheder for en forberedende grunduddannelse og er i målgruppen for ordblindeundervisning for voksne.*

Betingelsen i § 2 a, stk. 2, nr. 5, om, at personen *ikke tilbydes* en forberedende grunduddannelse (FGU) indebærer, at kommunalbestyrelsen har vurderet, at personens langsigtede interesser varetages bedst ved et andet tilbud, eksempelvis et skoleophold på en fri fagskole, højskole, daghøjskole m.v. Afgørende for, om undtagelsen finder anvendelse er, at det er kommunalbestyrelsen, der har foretaget vurderingen og ikke udbyderen af FGU.

Betingelsen om, at personen har *udtømt* sine muligheder for en forberedende grunduddannelse (FGU) indebærer, at personen ikke har flere muligheder inden for forberedende grunduddannelse (FGU) og fortsat har behov for gennem OBU, at få afhjulpet eller begrænset sine vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget.

- 6) *Personen følger undervisning på uddannelsesinstitutioner under Kriminalforsorgen*

Formålet med undtagelsen i § 2 a, stk. 2, nr. 6, er at sikre, at denne persongruppe fortsat sikres adgang til OBU.

Det er en forudsætning for anvendelse af undtagelsesbestemmelserne i § 2 a, stk. 2, nr. 1-6, at uddannelsesinstitutionen vurderer, at OBU kan være et relevant tilbud for deltageren, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 4, og at testen efter bekendtgørelsens § 10, stk. 5, viser, at deltageren opfylder betingelserne for at modtage OBU. Disse regler gennemgås nærmere i kapitel 3 om visitation nedenfor.

Kapitel 3: Visitation

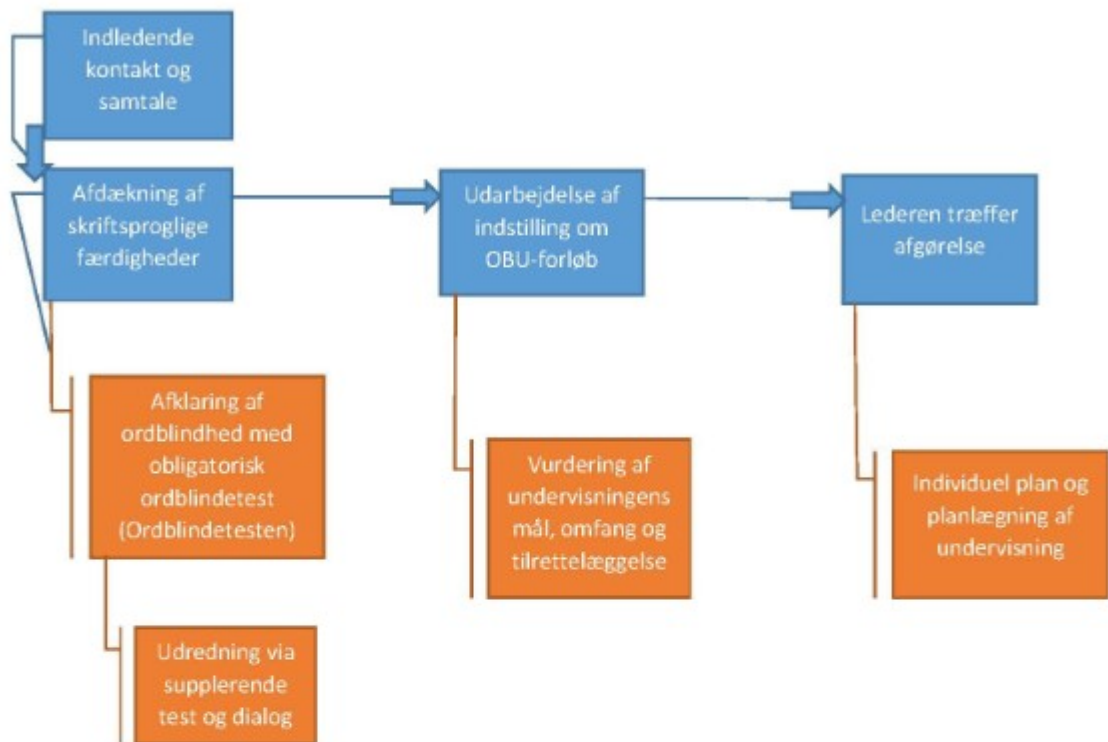
Reglerne om visitation til OBU er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens § 10, stk. 4-7.

Det dobbelte formål med undervisningen afspejler sig også i visitationen til tilbuddet, hvor afdækningen af skriftsproglige færdigheder omfatter såvel test af tekniske som funktionelle færdigheder, som dialog med den voksne om bl.a. baggrundoplysninger, herunder hans eller hendes erfaringer med brug af it, og ønsker til undervisningen. Afdækningen danner grundlag for, at lederen indledningsvist kan træffe

afgørelse om visitation, herunder vurdering af timetal. Den er desuden nødvendig for at kunne opstille den individuelle plan for undervisningens mål og indhold. Det fremgår af den pædagogiske vejledning til OBU, at før et forløb med ordblindeundervisning iværksættes, skal der foretages en afdækning af deltagerens skriftsproglige færdigheder, forudsætninger og behov for it-støtte. I vejledningen henvises til bilag 2, hvor en række tests til afdækning af skriftsproglige færdigheder og forudsætninger er angivet.

Se nedenstående figur 1 for en oversigt over visitationsprocessen for OBU:

Figur 1: Visitationsprocessen for OBU

Indledende samtale og afviste ansøgere:

Forud for tilbuddet om ordblindeundervisning gennemfører uddannelsesinstitutionen en indledende samtale med deltageren og vurderer, om OBU kan være et relevant tilbud.

Uddannelsesinstitutionen vejleder afviste ansøgere om andre relevante undervisningstilbud, fx specialundervisning i henhold til lov om specialundervisning for voksne, forberedende voksenundervisning (FVU), danskuddannelse under lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. eller almen voksenuddannelse (avu).

Afdækning af deltagerens skriftsproglige færdigheder og test:

Vurderer uddannelsesinstitutionen, at ordblindeundervisning umiddelbart er det rette tilbud foretages en afdækning af deltagerens skriftsproglige færdigheder. Ved afdækningen skal uddannelsesinstitutionen anvende det testmateriale, der stilles til rådighed af Børne- og Undervisningsministeriet (Ordblindetesten eller Dynamisk ordblindetest (DOT-testen)).

Ordblindetesten afdækker deltagernes færdigheder i fonologisk omkodning i både læse- og staveretning og basalt ordforråd. Der henvises i øvrigt til Børne- og Undervisningsministeriets Vejledning til Ordblindetesten.

DOT-testen bruges til afdækning af ordblindhed hos voksne med dansk som andetsprog, hvor Ordblindetesten ikke kan anvendes grundet ansøgerens manglende basale dansksproglige forudsætninger.

Det er lederens ansvar, at den medarbejder på uddannelsesinstitutionen, der foretager den indledende vurdering og den efterfølgende afdækning af ansøgeren, har de nødvendige faglige forudsætninger herfor. Der er dog ikke fastsat bestemte uddannelseskraav eller lignende til medarbejderen. Det fremgår imidlertid af vejledningen til Ordblindetesten, at:

'Ordblindetesten er en hjælp til fagfolk. Ordblindetesten er ikke en selvtest. Ligesom der skal et trænet øje til at se på røntgenbilleder, skal der fagfolk med indsigt i læsevanskeligheder til at gennemføre og se på resultaterne af Ordblindetesten. Ganske vist har Ordblindetesten indbyggede grænseværdier for ordblindhed – den lyser så at sige gult eller rødt ved påfaldende resultater. Men der er mindst fire momenter i brugen af testen, som kræver personale (testvejledere) med uddannelse i læsevanskeligheder: 1) testvejlederen skal have erfaring med læsetestning for at kunne vurdere, om testningen forløb, så resultaterne kan regnes for pålidelige, 2) testvejlederen skal kunne sammenholde testresultatet med andre relevante oplysninger om og fra testdeltageren for at kunne bedømme resultatets gyldighed, 3) testvejlederen skal kunne støtte testdeltageren og dennes lærere i at tilrettelægge undervisning og andre tiltag, der kan fremme testdeltagerens læsefærdigheder og mindske de handicappede konsekvenser af ordblindheden, 4) testvejlederen skal kende til andre læsevanskeligheder end ordblindhed, sådan at testdeltagere med vanskeligheder, der ikke er ordblindhed, også bliver taget alvorligt'.

Viser testen og den efterfølgende afdækning af deltagerens skriftsproglige færdigheder ved supplerende udredning, at deltageren opfylder betingelserne for at modtage ordblindeundervisning, indstilles det til lederen af voksenuddannelsescentret, at deltageren tilbydes undervisning. Driftsoverenskomstparter

afgiver indstilling til lederen af det voksenuddannelsescenter, de har driftsoverenskomst med, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 6.

Indstillingen vedlægges et forslag til undervisningens mål, omfang og tilrettelæggelse, et kort referat af den indledende samtale med ansøgeren og en kopi af ansøgerens testresultat fra Ordblindetesten. Indstillinger bør altid være skriftlige og fagligt begrundede, af hensyn til muligheden for tilsyn.

Indstillingen til lederen af voksenuddannelsescentret herunder den dokumentation, der ligger til grund for indstillingen, bør have en karakter, der gør det muligt for tredjemand at vurdere, hvorvidt visitering af ansøgeren er berettiget.

Ansøgere, der ifølge testen ikke er ordblinde, men som jævnfør afsnittet om målgruppe vurderes at have andre vanskeligheder med skriftsproget end ordblindhed, som fx manglende dansksproglige færdigheder, hjerneskade eller generelle indlæringsvanskeligheder, skal vejledes om andre relevante undervisningstilbud.

Genvisitering:

Det bemærkes indledningsvist, at det er en grundlæggende forudsætning for adgang til OBU, at deltageren er i målgruppen for uddannelsestilbuddet og kan forventes at kunne følge undervisningen med udbytte.

Dette understreges af, at et mål og indhold i et OBU-forløb er individuelt tilrettelagt efter afdækning af den enkelte deltagers forudsætninger og behov.

Der kan genvisiteres, når det vurderes i den individuelle undervisningsplan og evalueringen af det forudgående undervisningsforløb, at deltageren har massive ordblinddevanskeligheder, som kræver en længerevarende indsats, eller at deltageren fortsat vil have et væsentligt udbytte af undervisningen. Det bør desuden indgå i vurderingen, om deltageren er motiveret for at påbegynde et nyt undervisningsforløb, herunder om deltageren i det hidtidige forløb har udvist progression og motivation, herunder godt fremmøde.

Det er afgørende, at deltageren må forventes at få et væsentligt skriftsprogligt udbytte af endnu et undervisningsforløb. I afgørelsen skal indgå en afvejning af, om deltagerens og samfundets ressourceforbrug står mål med det forventede udbytte, og muligheden for deltagelse i et andet relevant undervisningstilbud i stedet for OBU skal altid overvejes i forbindelse med genvisitering.

For at undgå forvirring henledes opmærksomheden på, at den enkelte deltagers behov kan knytte sig til læse-, skrive- og stavekrav på vedkommendes arbejdsplads eller fritid, og der kan opstå nye behov over tid i takt med at kravene til den voksnes læse-, skrive- og stavefærdigheder ændrer sig, fx ved et jobskifte eller pga. øgede krav til skriftlighed i kommunikationen med fx offentlige myndigheder. Har deltageren således fået et nyt behov for et nyt OBU-forløb, som er tilrettelagt ud fra det nye behov, er der ikke tale om genvisitering.

Kapitel 4: Tilrettelæggelse og undervisningens indhold

Reglerne om tilrettelæggelse af ordblindeundervisning for voksne og undervisningens indhold er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens §§ 3-11 og i Pædagogisk vejledning til Ordblindeundervisning for voksne.

Undervisning samt uddannelses- og erhvervsvejledning:

Ordblindeundervisning omfatter undervisning, der kompenserer deltagerens vanskeligheder gennem styrkelse af skriftsproglige færdigheder, kommunikative færdigheder samt muligheden for specialpædagogisk støtte.

Kerneindholdet i ordblindeundervisningen er den undervisning, der dels sigter mod at udvikle deltagerens funktionelle læse-, stave- og skrivefærdigheder, dels sigter mod at kompensere deltagerens vanskeligheder ved anvendelse af relevante hjælpemidler, fx brug af stavekontrol, ordforslagsfunktion, oplæsningsfunktion og tale-til-tekst-funktion.

Den specialpædagogiske bistand sigter mod, at der stilles relevante pædagogiske hjælpemidler til rådighed for deltageren i undervisningen. Det kan fx dreje sig om undervisningsmaterialer, ordbøger og it-udstyr. Den specialpædagogiske bistand omfatter desuden rådgivning til deltageren og evt. andre med tilknytning til deltageren fx deltagerens ansættelsessted. Derudover kan der rådgives om relevante alternative kommunikationsmidler.

Individuelle færdighedsmål for undervisningen:

Undervisningen skal tilrettelægges individuelt ud fra en samlet vurdering af deltagerens forudsætninger og skriftsproglige færdighedsbehov. Der er således ikke fastlagt noget fælles højeste eller laveste færdighedsniveau for ordblindeundervisningen. Det betyder, at undervisningen skal føre frem til det færdighedsniveau, der vurderes at være relevant for den enkelte deltager.

Individuel undervisningsplan:

Den individuelle undervisningsplan udarbejdes med udgangspunkt i afdækningen af deltagerens skriftsproglige forudsætninger samt læse-, skrive- og stavebehov. Planen skal angive undervisningsforløbets mål og delmål, indhold og tilrettelæggelsesform.

Mål og delmål i den individuelle undervisningsplan skal være individuelle færdighedsmål på et for deltageren relevant niveau, jævnfør bekendtgørelsens § 3, stk. 5. Målene skal dermed konkret og klart beskrive, hvad deltageren forventes at kunne ved undervisningsforløbets afslutning, som deltageren ikke kunne ved undervisningsforløbets start og have en sådan udformning, at de er evaluerbare, også for deltageren.

Færdighedsmålene skal være skriftsproglige mål eventuelt suppleret af fagmål for hensyntagende undervisning og mål for anvendelse af kompenserende hjælpemidler.

Færdighedsmålene skal danne grundlag for den løbende og endelige evaluering af deltagerens udbytte/resultater, dvs. deltagerens forventede færdighedsniveau efter afslutningen på undervisningsforløbet. Færdighedsmålene kan ikke beskrives som proces- og indholdsmål som fx »deltageren skal blive bedre til«

eller »deltageren skal arbejde med«. Dette skyldes, at proces- og indholdsmål ikke er egnede til at danne grundlag for en evaluering af deltagerens udbytte af undervisningen.

Den individuelle undervisningsplan drøftes med deltageren inden undervisningen igangsættes, således at deltageren får et klart indtryk af undervisningstilbuddets mål, delmål og indhold.

Det er ikke et krav, at den individuelle undervisningsplan skal underskrives af deltageren.

Læs mere i den pædagogiske vejledning side 18 om, hvad den individuelle undervisningsplan bør indeholde.

Rammer for deltagelse i undervisningen:

Institutionen skal fastsætte rammer for deltagelse i undervisningen og skal ved undervisningens start gøre deltagerne bekendt med institutionens rammer for undervisningen, herunder hvilke konsekvenser det vil kunne få, hvis en deltager ikke overholder rammerne.

Hensyntagende undervisning:

Hensyntagende undervisning omfatter undervisning i fag, deltageren på grund af basale læsevanskeligheder ikke har mulighed for at tilegne sig i anden voksenundervisning. Sådan undervisning er typisk, men ikke nødvendigvis, undervisning i fagene matematik, dansk, engelsk og tysk.

Hvor der gives hensyntagende undervisning indgår det som en integreret del af OBU. Det er derfor en forudsætning for at modtage hensyntagende undervisning, at deltageren samtidig er visiteret til den kompenserende undervisning efter § 3 i bekendtgørelsen (OBU). Den kompenserende undervisning er således udgangspunktet for og det centrale element i undervisningen. Den hensyntagende undervisning skal varetages af en lærer med kvalifikationer til at forestå OBU.

Udgangspunktet for undervisningen er ordblindeundervisningen. Den hensyntagende undervisning giver deltageren mulighed for at træne sine skriftsproglige færdigheder og kompenserende strategier i tilknytning til elementer af fagundervisning, men den kan ikke tilrettelægges, så deltageren tilegner sig hele eller væsentlige dele af et uddannelsesforløb eller af andre undervisningstilbud.

En institution kan således ikke udbyde forløb i hensyntagende undervisning, idet visitering hertil skal være en individuel og integreret del af ordblindeundervisningen. Institutionerne skal være særligt opmærksomme på dette, når de annoncerer eller markedsfører deres udbud. Der kan læses mere om retningslinjer for annoncering og markedsføring i kapitel 7 i vejledningen.

Visitering og genvisitering til hensyntagende undervisning beror på en vurdering af den enkeltes færdighedsniveau og undervisningsbehov. Se nærmere om betingelserne for genvisitering i afsnittet herom.

Ønskes en del af undervisningen tilrettelagt som hensyntagende undervisning, anbefales det, at begrundelsen og målsætningen herfor fremgår af indstillingen til lederen af voksenuddannelsescentret og af den individuelle undervisningsplan i en form, så det er muligt for såvel institution som deltager at evaluere indsatsen.

Timetal:

Der er ikke fastsat et mindste timetal for undervisningen. Deltageren kan således følge et kort forløb i form af målrettet undervisning, fx en ny funktion i et tekstbehandlingsprogram.

Et undervisningsforløb kan højst have et timetal på 60 undervisningstimer af 60 minutter eller 80 lektioner af 45 minutter.

I de 60 undervisningstimer eller 80 lektioner kan indgå undervisning i fag, der er tilrettelagt under hensyntagen til deltagerens ordblindhed som hensyntagende undervisning.

Ene – og holdundervisning:

Undervisningen kan afholdes som eneundervisning eller undervisning på hold med to til seks deltagere, afhængig af en konkret vurdering af deltagerens behov. Der er mulighed for, at en deltager kan følge både ene- og holdundervisning i samme undervisningsforløb. Der kan desuden afholdes undervisning for to hold samtidig (samlæsning), hvis det er hensigtsmæssigt, at to undervisere forestår undervisningen af et større hold deltagere, som dermed højst kan udgøre tolv deltagere.

Af hensyn til det pædagogiske formål og deltagernes udbytte af undervisningen, kan holdstørrelsen maksimalt være på seks personer og må ikke overstige dette antal. Holdundervisning kan være fordelagtigt, da deltagerne får mulighed for at møde andre voksne med lignende vanskeligheder, som de kan lære af og samarbejde med, om løsningen af skriftsproglige opgaver. Det er vigtigt ved tilrettelæggelsen af holdundervisning, at man får et overblik over deltagernes forskellige behov og forudsætninger. Der kan læses mere om holdundervisning samt hvad holdsammensætningen bl.a. kan tage udgangspunkt i, i den pædagogiske vejledning side 20.

Evaluering:

Løbende evaluering

Underviseren skal sammen med deltageren løbende evaluere deltagerens læreproces og udbytte. Evalueringen sker med udgangspunkt i den individuelle undervisningsplan og i forhold til planens konkrete færdighedsmål, jævnfør bekendtgørelsens § 11 og den pædagogiske vejledning side 18. Formålet er løbende at sikre, at undervisningen imødekommer deltagerens undervisningsbehov, og at deltageren har det planlagte udbytte af undervisningen.

Imødekommer undervisningen ikke længere deltagerens undervisningsbehov, eller har deltageren ikke det planlagte udbytte af undervisningen, skal mål og indhold i den individuelle undervisningsplan ændres og målrettes deltagerens individuelle niveau og behov for undervisning. I særlige tilfælde kan det blive nødvendigt at afbryde den planlagte undervisning og vejlede deltageren til et andet undervisningstilbud.

Endelig evaluering

Ved undervisningsforløbets afslutning udarbejder underviseren en endelig og skriftlig evaluering af deltagerens udbytte af undervisningsforløbet. Evalueringen foretages med udgangspunkt i færdighedsmålene i

den individuelle undervisningsplan, som lederen af voksenuddannelsescentret har godkendt. Den endelige evaluering skal dokumentere, i hvilket omfang deltageren har nået de konkrete mål i planen.

Såfremt deltageren ikke eller kun delvist har opnået færdighedsmålene i den af lederen af voksenuddannelsescentret godkendte undervisningsplan, skal årsagen hertil anføres i den endelige evaluering. Dette gælder også såfremt målene er blevet ændret undervejs i undervisningsforløbet. Er undervisningen ophørt inden forløbets planlagte afslutning, skal dette og årsagen hertil ligeledes fremgå af den endelige evaluering.

Den endelige evaluering vedlægges det eventuelt næstfølgende forslag til undervisnings mål, omfang og tilrettelæggelse, hvis deltageren efterfølgende indstilles til genvisitering.

Uddannelses- og erhvervsvejledning:

Uddannelsesinstitutionen skal tilbyde deltagere i ordblindeundervisning individuel eller kollektiv uddannelses- og erhvervsvejledning. Reglerne om vejledning skal blandt andet sikre, at deltagere i OBU vejledes om mulighederne for at deltage i ungdomsuddannelser, voksen- og videreuddannelser, herunder forberedende voksenundervisning, almen voksenuddannelse, arbejdsmarkedsuddannelser, erhvervsuddannelser, social- og sundhedsuddannelser mv. I vejledningen skal bl.a. indgå vejledning om støtteordninger for handicappede i uddannelse eller job, som fx mentorordninger eller andre ordninger efter lov om social service.

Der henvises i øvrigt til bekendtgørelsens bilag 1 om uddannelses- og erhvervsvejledningens formål.

Lederen af voksenuddannelsescentrets afgørelser:

Lederen af voksenuddannelsescentret træffer alle afgørelser om:

- hvorvidt ansøgeren har basale vanskeligheder med at tilegne sig skriftsproget (det vil sige om ansøgeren er berettiget til at modtage undervisningen eller ej)
- ordblindeundervisning er et relevant tilbud for ansøgeren
- undervisnings mål, omfang og tilrettelæggelse
- igangsættelse af undervisningen.

Det anbefales i den forbindelse, at voksenuddannelsescentret og dets driftsoverenskomstparter aftaler en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af proceduren for indgivelse af indstillinger til OBU, således at behandlingen af indstillingerne ikke forsinkes unødigt.

Igangsættelse af OBU kan dog aldrig finde sted, uden at lederen af voksenuddannelsescentret har truffet afgørelse herom.

Lederen af voksenuddannelsescentret kan ikke bemyndige den medarbejder, som har indstillet deltageren til visitering/genvisitering, til at træffe afgørelse om iværksættelse af undervisningen med videre.

Bemyndiger lederen af voksenuddannelsescentret en anden medarbejder til at træffe afgørelse om iværksættelse af undervisningen med videre, er det et krav, at lederen sikrer, at medarbejderen er kvalificeret til at varetage opgaven.

Kapitel 5: Leder- og lærerkvalifikationer

Reglerne vedr. leder- og lærerkvalifikationer i forbindelse med OBU er nærmere beskrevet i lovens § 18 og i bekendtgørelsens §§ 22-26.

Lederkvalifikationer:

Lederen af uddannelsesinstitutionen skal have de nødvendige pædagogiske, administrative og ledelsesmæssige forudsætninger for at forestå ledelsen af OBU. Dog gælder det for folkeoplysende foreninger, at lederen af ordblindeundervisningen ikke nødvendigvis er lederen af uddannelsesinstitutionen, men en person med de nødvendige kvalifikationer, der specifikt forestår ledelsen af ordblindeundervisningen på institutionen.

Da voksenuddannelsescentret er ansvarligt for indgåelse af driftsoverenskomster med andre udbydere af undervisningen, er voksenuddannelsescentret ansvarligt for at påse, at driftsoverenskomstparternes ledelse har de nødvendige forudsætninger for at forestå ledelsen af ordblindeundervisningen. Voksenuddannelsescentrets bestyrelse har desuden ansvaret for, at lederen af voksenuddannelsescentret har forudsætningerne for og dermed også de nødvendige kvalifikationer til at varetage ledelsen af OBU.

Lærerkvalifikationer:

For at kunne varetage OBU skal underviseren have bestået fagmodul 3 (Afdækning af skriftsprogs vanskeligheder på baggrund af viden om læsning og skrivning) og 5 (Ordblindeundervisning for voksne) i den pædagogiske diplomuddannelse, Undervisning og vejledning for unge og voksne, eller have tilsvarende kvalifikationer. Det er lederen af uddannelsesinstitutionen, der afgør, om underviseren har de rette undervisningskvalifikationer. Det er voksenuddannelsescentrets opgave at påse, at undervisere på OBU har de fornødne kvalifikationer.

De undervisere, der indtil den 1. januar 2007 har varetaget ordblindeundervisning i henhold til lov om specialundervisning for voksne, skal have kvalifikationer, der opfylder kravet om kvalifikationer svarende til de to nævnte fagmoduler i den pædagogiske diplomuddannelse. Da der imidlertid ikke i lovgivningen er fastsat specifikke krav til undervisere inden for specialundervisning for voksne, kan der være ordblindeundervisere, der ikke fuldt ud lever op til kravet om tilsvarende kvalifikationer. Disse undervisere skal erhverve sig de nødvendige kvalifikationer fx ved at deltage i de to moduler i diplomuddannelsen eventuelt med opnåelse af merit for dele af undervisningen, eller ved at tilmelde sig og bestå prøverne som selvstuderende og dermed opnå bevis for deres kvalifikationer.

Uddannelses- og erhvervsvejledere skal have de nødvendige forudsætninger for at vejlede ansøgere til og deltage i undervisningen.

Uddannelsesinstitutionen afholder undervisningsudgifterne til fornøden efter- og videreuddannelse af ledere og lærere, jf. bekendtgørelsens § 25.

Kapitel 6: Udbud

Reglerne om udbud af OBU er nærmere beskrevet i lovens §§ 5-8 og bekendtgørelsens §§ 14-17.

Udbud af OBU m.v.:

Det enkelte voksenuddannelsescenter skal sikre, at alle, der er berettiget til OBU, kan modtage undervisningen inden for en rimelig geografisk afstand og på flere typer af uddannelsesinstitutioner.

Inden for rimelig geografisk afstand betyder, at den maksimale befordringstid fra deltagerens bopæl til det nærmeste undervisningssted højst må være 75 minutter med offentlig transport, medmindre tilbuddet ligger inden for en afstand på 30 km ad offentlig vej. Kravet gælder kun den ene vej, dvs., at der ikke er tale om en samlet befordringstid. Børne- og Undervisningsministeren har mulighed for at fravige denne grænse i tilfælde, hvor særlige geografiske forhold gør sig gældende.

Voksenuddannelsescentrene har ansvaret for at sikre et tilstrækkeligt udbud af OBU inden for det geografiske dækningsområde, som det enkelte voksenuddannelsescenter har ansvaret for. Voksenuddannelsescentrene kan ikke alene opfylde forpligtelsen ved at indgå driftsoverenskomster med andre udbydere.

Det anbefales at sikre tilstedeværelsen af den nødvendige fagkundskab på voksenuddannelsescentrene ved at de selv udbyder og afholder OBU. Bestyrelsen skal under alle omstændigheder sikre at lederen af voksenuddannelsescentret eller den medarbejder, der har fået til opgave at træffe afgørelse om visitering/genvisitering til OBU, har de fornødne kvalifikationer til at varetage opgaven.

Voksenuddannelsescentrenes geografiske dækningsområder fremgår af det til enhver tid gældende brev fra Børne- og Undervisningsministeriet, der vedhæftes voksenuddannelsescentrets vedtægt.

Regionsrådet koordinerer i samarbejde med voksenuddannelsescentrene og de øvrige udbydere af OBU undervisningstilbuddene i regionen, således at der er et tilstrækkeligt bredt udbud af OBU. Voksenuddannelsescentret udarbejder til brug for dette en plan for dets udbud af OBU.

Regionsrådet høres årligt om planen, og inden der enten indgås eller opsiges driftsoverenskomst. Planen skal indeholde oplysninger om den geografiske spredning af tilbuddet og om, hvilke institutionstyper tilbuddet er fordelt på. Planen skal dermed udgøre et oplæg til drøftelse mellem regionsrådet, voksenuddannelsescentrene og de øvrige udbydere. Planen offentliggøres på voksenuddannelsescentrets og driftsoverenskomstparternes hjemmesider.

Voksenuddannelsescentrene skal ud over at høre regionsrådet for indgåelse af driftsoverenskomster, indhente en udtalelse fra voksenuddannelsescentrets uddannelsesudvalg. Voksenuddannelsescentret skal også høre regionsrådet forud for opsigelse af en driftsoverenskomst.

Driftsoverenskomster:

OBU udbydes som ovenfor nævnt af voksenuddannelsescentrene. OBU kan desuden efter driftsoverenskomst med voksenuddannelsescentrene udbydes af en række andre institutioner. Reglerne vedr. driftsoverenskomster er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens §§ 18-19.

Voksenuddannelsescentret har ansvaret for at sikre et tilstrækkeligt og varieret undervisningstilbud til voksne i dets geografiske dækningsområde. Det er i den forbindelse et krav, at OBU udbydes på flere institutionstyper inden for voksenuddannelsescentrets geografiske dækningsområde.

Det er dermed en forudsætning for at være godkendt som voksenuddannelsescenter, at voksenuddannelsescentret indgår driftsoverenskomster med andre typer af uddannelsesinstitutioner om udbud af OBU. Listen over uddannelsesinstitutioner fremgår af bekendtgørelsens § 18, stk. 1. Et voksenuddannelsescenter kan indgive ansøgning til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om at indgå driftsoverenskomst om udbud af OBU med andre uddannelsesinstitutioner end de i stk. 1 nævnte.

Inden voksenuddannelsescentret indgår en driftsoverenskomst om ordblindeundervisning, hører regionsrådet om den geografiske placering af udbuddet med videre med henblik på at sikre, at der er et tilstrækkeligt og varieret tilbud om OBU. Et voksenuddannelsescenter skal ligeledes høre regionsrådet forud for opsigelse af en driftsoverenskomst med en driftsoverenskomstpart, jævnfør bekendtgørelsens § 15, stk. 4.

Et voksenuddannelsescenter har ret til at give afslag på en ansøgning om indgåelse af en driftsoverenskomst fra uddannelsesinstitutioner m.fl., der er beliggende uden for voksenuddannelsescenterets geografiske dækningsområde, hvis voksenuddannelsescentret og driftsoverenskomstparten inden for voksenuddannelsescentrets område kan dække behovet for OBU ved at sikre et tilstrækkeligt og varieret udbud, jævnfør bekendtgørelsens § 18, stk. 3.

Voksenuddannelsescentret og dets driftsoverenskomstpart kan ligeledes ikke (med undtagelse af undervisning, der gennemføres lokalt, jævnfør nedenfor) udbyde eller afholde OBU uden for voksenuddannelsescentrets geografiske dækningsområde, medmindre dette sker efter aftale med det lokale voksenuddannelsescenter og regionsrådet.

Undervisning, der gennemføres lokalt for en lukket kreds af deltagere (bekendtgørelsens § 10, stk. 3, § 16, stk. 1), kan på initiativ fra fx en virksomhed finde sted uden for voksenuddannelsescentrets geografiske dækningsområde. Der er tale om undervisning, der gennemføres lokalt, når undervisningen afvikles på offentlige eller private virksomheder for virksomhedens ansatte, i foreninger eller faglige organisationer for foreningens/organisationens medlemmer eller på uddannelsesinstitutioner med flere for institutionens uddannelsessøgende. »Uddannelsesinstitutioner« betyder i denne sammenhæng »andre uddannelsesinstitutioner« og ikke voksenuddannelsescentret eller dets driftsoverenskomstpart selv.

Ved afvikling af undervisning der gennemføres på en virksomhed, er det et krav, at virksomheden afholder udgifterne til lokaler og udstyr i forbindelse med undervisningen, med mindre det er aftalt med virksomheden, at undervisningen skal finde sted på uddannelsesinstitutionen.

Ansøgere til OBU kan i øvrigt frit søge om (og såfremt de opfylder betingelserne herfor) visiteres til undervisning, som udbydes og afholdes på et voksenuddannelsescenter eller hos en driftsoverenskomstpart, der er beliggende uden for det geografiske dækningsområde, hvori ansøgeren har bopæl.

Kapitel 7: Information samt annoncering og markedsføring

Reglerne vedr. voksenuddannelsescentrenes informationsforpligtelse om udbud af OBU er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens § 16.

Information:

Det enkelte voksenuddannelsescenter er forpligtet til at informere offentligt om sit udbud af OBU, herunder om driftsoverenskomstparternes udbud med angivelse af undervisningssteder. Voksenuddannelsescentrene er dog ikke forpligtede til at informere offentligt om undervisning, som jævnfør bekendtgørelsens § 10, stk. 3, gennemføres lokalt og er forbeholdt en bestemt deltagerkreds.

Det skal blandt andet fremgå, at udbuddet vedrører OBU, og at der som led heri kan tilbydes hensyntagende undervisning. Hensyntagende undervisning kan dermed ikke udbydes eller markedsføres som et selvstændigt undervisningstilbud.

Der henvises i øvrigt til § 1, stk. 1, lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v. hvoraf det fremgår, at oplysninger om undervisning, uddannelser, skoler og uddannelsesinstitutioner skal være offentligt tilgængelige på internettet, så borgerne enkelt og hurtigt kan vurdere kvaliteten af undervisningen på de enkelte skoler og institutioner.

Driftsoverenskomstparterne kan informere om eget udbud af ordblindeundervisning. Informationen kan foretages i trykte og/eller elektroniske medier herunder på egen hjemmeside.

Annoncering og markedsføring:

Ved markedsføring og annoncering af OBU, bør det fremgå klart, at:

- Der er tale om ordblindeundervisning for voksne
- Hvem målgruppen er
- At der ikke er tale om sprogundervisning
- Annonceringen skal være på dansk

Dette gælder både ved offentlig annoncering og ved direct marketing.

Af samme årsag skal voksenuddannelsescentrenes og driftsoverenskomstparternes markedsføring (så vidt det er praktisk muligt) målrettes det geografiske dækningsområde. Det er i den forbindelse et krav, at det fremgår tydeligt af markedsføringsmaterialet, hvilket voksenuddannelsescenter, der udbyder undervisningen.

Reglerne om markedsføring betyder i øvrigt, at voksenuddannelsescentrene og driftsoverenskomstparterne ikke på eget initiativ må henvende sig i markedsføringsøjemed (dvs. med henblik på at tilbyde undervisning) til privatpersoner og virksomheder uden for voksenuddannelsescentret dækningsområde.

Særligt for annoncering og markedsføring af hensyntagende undervisning:

Ved annoncering og markedsføring af hensyntagende undervisning, som er et led i OBU, jf. bekendtgørelsens § 4, skal det tydeligt fremgå, at man skal være visiteret til OBU, for at kunne modtage hensyntagende undervisning.

Institutionerne bør i deres markedsføring og annoncering af hensyntagende undervisning sørge for at sikre, at det

fremstår klart og tydeligt, at hensyntagende undervisning *ikke* er et selvstændigt undervisningstilbud.

Kapitel 8: Tilsyn og klage

Reglerne om tilsyn med OBU er nærmere beskrevet i bekendtgørelsens § 27 og reglerne vedr. klage fremgår af bekendtgørelsens §§ 28-30.

Tilsyn:

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fører pædagogisk, retligt og økonomisk tilsyn med voksenuddannelsescentrenes udbud af OBU og med voksenuddannelsescentrenes tilsyn med egne driftsoverenskomstparter. Styrelsen fører herudover tilsyn med OBU, der udbydes af uddannelsesinstitutioner under Kriminalforsorgen.

Det pædagogiske tilsyn er et kvalitetstilsyn med fokus på institutionernes faglige standard og praksis.

Formålet med det retlige tilsyn er at sikre, at lovgivningen overholdes.

Det økonomiske tilsyn omfatter et tilsyn med institutionernes økonomi, drift og anvendelse af tilskud. Det økonomiske tilsyn skal bidrage til en effektiv, velfungerende og udviklingsorienteret institutionsdrift.

Voxsenuddannelsescentrene fører tilsyn med egne driftsoverenskomstparter udbud af OBU.

Voxsenuddannelsescentret skal i den forbindelse kunne dokumentere over for styrelsen, at voksenuddannelsescentret selv og dets driftsoverenskomstparter, udbyder og afvikler undervisningen i henhold til gældende regler, og at voksenuddannelsescentret fører det påkrævede tilsyn med egne driftsoverenskomstparter.

Klage:

Deltageren kan klage til institutionens leder over afgørelser, som institutionen har truffet i henhold til bekendtgørelsen. Dette gælder både afgørelser truffet af lederen af voksenuddannelsescentret og af dets

driftsoverenskomstparter. Klagen skal indgives skriftligt og klagefristen er to uger fra afgørelsen er blevet meddelt klageren.

Hvis deltageren ikke får medhold i klagen af institutionens leder, kan deltageren klage over institutionens afgørelse til Børne- og Undervisningsministeriet, hvis klagen vedrører retlige spørgsmål.

Retlige spørgsmål omfatter fx spørgsmål om, hvorvidt forvaltningsloven regler er overholdt, herunder lovens regler om partshøring, begrundelse og klagevejledning.

Som eksempel på afgørelser, der ikke kan indbringes for Børne- og Undervisningsministeriet, er spørgsmål om det samlede faglige skøn, den faktiske tilrettelæggelse af undervisningen og vejledning til andre relevante undervisningstilbud, der kan tilgodese deltagerens undervisningsbehov.

Styrelsens afgørelser efter loven og bekendtgørelsen kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.

Bilag 1: Generel vejledning om indsamling, opbevaring og sletning af personoplysninger

En offentlig myndighed eller privat virksomhed, som behandler personoplysninger, skal til enhver tid overholde reglerne om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af deres personoplysninger, de såkaldte databeskyttelsesregler (omtales ofte som GDPR). Den fysiske person kaldes i denne sammenhæng den registrerede; det kan f.eks. være ansatte på institutionen eller elever og personer, der er knyttet til eleven, f.eks. forældre m.v. Kravet gælder blandt andet institutioner under Børne- og Undervisningsministeriet, uanset om institutionerne er inden eller uden for den offentlige forvaltning.

Hvad, der nærmere ligger i retten til beskyttelse af sine personoplysninger, er udfoldet i en række generelle og grundlæggende behandlingsprincipper i Databeskyttelsesforordningens artikel 5 om:

1. Lovlighed, rimelighed og gennemsigtighed
2. Formålsbegrænsning
3. Dataminimering
4. Rigtighed
5. Opbevaringsbegrænsning
6. Integritet og fortrolighed.

Principperne ligger til grund for et antal rettigheder i disse regler:

Ret til oplysning (artikel 13 og 14)

Indsigtsret (artikel 15)

Ret til berigtigelse (artikel 16)

Ret til sletning (artikel 17)

Ret til begrænsning af behandling (artikel 18)

Ret til underretning i forbindelse med berigtigelse eller sletning af personoplysninger eller begrænsning af behandling (artikel 19)

Ret til dataportabilitet (artikel 20)

Ret til indsigelse (artikel 21)

Ret til ikke at være genstand for en afgørelse, der alene er baseret på automatisk behandling, herunder profilering (artikel 22).

Det forklares kort nedenfor, hvilke forpligtelser disse behandlingsprincipper og rettigheder medfører for en institution.

Hvad vil det sige at behandle personoplysninger, og hvornår er det lovligt?

Ved behandling forstås enhver form for elektronisk håndtering af personoplysninger, som eksempelvis indsamling, registrering, systematisering, opbevaring, søgning, brug, videregivelse eller sletning af oplysninger. GDPR gælder også ved håndtering af manuelt førte registre som fx kartotekasser, journalmapper, ringbind mv. Hvis en institution behandler personoplysninger, er institutionen dataansvarlig for behandlingen. Dette betyder, at institutionen skal overholde de 6 principper ovenfor samt varetage de nævnte rettigheder for den registrerede.

Herudover indeholder reglerne en række behandlingsbetingelser, som ligeledes skal være opfyldt for, at behandlingen er lovlig. Hvilke betingelser, der skal opfyldes, afhænger af, hvilke personoplysninger der konkret behandles, herunder af om det er almindelige eller følsomme oplysninger.

Ved følsomme oplysninger forstås:

- Oplysninger om race eller etnisk oprindelse
- Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
- Fagforeningsmæssigt tilhørsforhold
- Genetiske data
- Biometriske data med det formål at identificere en fysisk persons seksuelle forhold
- Helbredsoplysninger, som fx ordblindhed
- Seksuel orientering

Personoplysninger, som ikke falder ind under ovenstående følsomme oplysninger, vil blive kategoriseret som almindelige oplysninger. Almindelige personoplysninger kan f.eks. være navn, adresse, e-mail, telefonnummer osv.

Der er i databeskyttelsesloven fastsat særlige regler om, hvornår oplysninger om personnummer kan behandles. I kan læse nærmere om behandlingsbetingelserne i databeskyttelseslovens § 11.

Som uddannelsesinstitution må man kun behandle personoplysninger, hvis det fremgår af lovgivningen, fx en lov eller en bekendtgørelse, at institutionen har en given opgave (som så indebærer håndtering af personoplysninger), eller at der er tale om en opgave, der er en naturlig del af institutionens virksomhed. Nedenfor er en kort gennemgang af reglerne. Der kan læses nærmere om reglerne i Datatilsynets vejledning om GDPR.

Disse rettigheder er beskrevet nærmere nedenfor.

Den, hvis personoplysninger behandles, skal kunne gøre sine rettigheder gældende (indsigtsret)

Princippet om gennemsigtighed i behandlingen betyder, at den registrerede skal have besked om, at der behandles personoplysninger om pågældende. Den registrerede har ret til at vide, hvem der er dataansvarlig, og hvad formålet er med behandlingen. På dette grundlag kan den registrerede gøre sine rettigheder gældende.

Kun indsamling af de nødvendige oplysninger og kun til klare, saglige og bestemte formål

Det skal være klart, hvilke formål oplysningerne indsamles til, og disse formål skal være saglige i forhold til institutionens opgavevaretagelse. Et sagligt formål kan være en konkret opgaveløsning, som det er naturligt, at en institution løser, eller en opgave, som det er angivet i lovgivningen, at institutionen skal løse.

Det er kun de oplysninger, som er relevante og nødvendige i forhold til det bestemte saglige formål, som må indsamles. Der må ikke indsamles flere oplysninger, end der er brug for til at løse opgaven.

Det er som udgangspunkt ikke sagligt at indsamle og opbevare oplysninger med den begrundelse, at oplysningerne på sigt kan blive nødvendige, eller at de er rare at have for institutionen.

Krav til og om opbevaring

Personoplysninger, som institutionen behandler, skal opbevares forsvarligt/sikkert for at undgå ulovlig og uautoriseret behandling. I reglerne kan I læse mere om, hvad der menes med en forsvarlig/sikker opbevaring. Endvidere må opbevaringen kun ske, så længe der er et formål hermed. Det vil sige at institutionen skal have brug for oplysningerne i sin opgavevaretagelse.

Formålet følger som nævnt ovenfor af lovgivningen eller de opgaver, som er en naturlig del af institutionens virksomhed.

Eksempler på lovgivningsbestemte krav om og til opbevaring

Eks. 1. Efter § 29, stk. 3, i den almene eksamensbekendtgørelse skal censors og eksaminators notater om præsentationen og karakterfastsættelsen opbevares i 1 år til brug ved en eventuel klagesag. Det saglige formål er her behovet for at kunne belyse eksaminationsforløbet ved den eventuelle klagesag. Det saglige formål vil som udgangspunkt bortfalde ved klagefristens udløb.¹

Eks. 2. En institution skal efter § 38 i den almene eksamensbekendtgørelse opbevare de oplysninger, som er nødvendige for at kunne udstede prøve- og eksamensbekendtgørelser i 30 år efter eksamenens eller prøvens afslutning.² Den saglige begrundelse for dette opbevaringskrav er eksaminandernes behov for senere at dokumentere, at de har aflagt en prøve eller en eksamen.

Eks. 3. Efter bogføringslovens § 10 skal regnskabsmaterialet opbevares på betryggende vis i 5 år.³ Kravet om opbevaring er relevant for institutioner under Børne- og Undervisningsministeriet, fordi der f.eks. ydes statsligt tilskud til afvikling af FVU-test til et VUC, der skal kunne dokumentere over for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, at bogføringslovens krav er opfyldt.

Eks. 4. Efter FVU-bekendtgørelsens § 11, kan jobcentre anvende FVU-testresultaterne til vurdering af tiltag efter reglerne om aktiv beskæftigelsesindsats. Det betyder, at de personer, som kan dokumentere gennemførelse af testen, fritages for at tage endnu en test ved optagelse på FVU-læsning og FVU-matematik. Testresultatet har en gyldighed på 2 år. Efter denne bestemmelse kan det være sagligt at opbevare testen i 2 år.

Hvad skal der ske med forældede eller forkerte oplysninger?

Det er vigtigt, at de oplysninger, der indsamles og opbevares, til enhver tid er rigtige og ajourførte. Urigtige oplysninger skal som udgangspunkt slettes eller berigtiges. Personoplysninger må ikke opbevares længere end nødvendigt. De skal derfor slettes eller anonymiseres, når der ikke længere er et sagligt formål.

En institution kan vælge at opbevare fx test, jf. ovenfor om FVU-bekendtgørelsens § 11, hvis der foreligger et sagligt formål. Institutionerne skal derfor overveje formålet samt i hvilket omfang det er nødvendigt at indsamle og opbevare oplysningerne. I forhold til opbevaringstiden skal institutionen enten angive en konkret slettefrist eller angive nærmere kriterier for sletning, jf. artikel 5, stk. 1., litra e, i Databeskyttelsesforordningen.

Den registrerede har ret til at transmittere oplysninger (dataportabilitet)

Den registrerede har ret til at modtage personoplysninger om sig selv og ret til at transmittere oplysningerne til en anden myndighed eller virksomhed. Den registrerede kan ligeledes bede om få sendt oplysninger direkte fra den dataansvarlige til en anden myndighed eller virksomhed.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, den 1. september 2020

LISBETH BANG THORSEN

/ Andrea Allin

- ¹ Bekendtgørelse om prøver og eksamen i de almene og studieforbereende ungdoms- og voksenuddannelse (BEK nr. 343 af 08/04/2016)
”§ 29. *Stk. 1.* ...
Stk. 2. ...
Stk. 3. Censor og eksaminator skal gøre notater om præstationen og karakterfastsættelsen til personligt brug ved udarbejdelse af en udtalelse i en eventuel klagesag. Notaterne skal opbevares i 1 år.
Stk. 4. ...”
- ² § 38. Institutionen opbevarer de oplysninger, der er nødvendige for at udstede prøve- og eksamensbeviser, i 30 år efter eksamens eller prøvens afslutning.
Stk. 2. Ophører en institution med at eksistere, eller kan den af anden årsag ikke opbevare dokumenterne i overensstemmelse med stk. 1, skal institutionen sikre anden betryggende opbevaring efter de herom gældende regler.
- ³ ”§ 10. Den bogføringspligtige skal opbevare regnskabsmaterialet på betryggende vis i 5 år fra udgangen af det regnskabsår, materialet vedrører. Opbevaringen skal ske på en måde, som i hele opbevaringsperioden muliggør en selvstændig og entydig fremfindning af det pågældende regnskabsmateriale.
Stk. 2. Opbevares regnskabsmaterialet på elektronisk medie, mikrofilm eller anden lignende måde, skal det uden bearbejdning, beregninger eller tilpasninger kunne udskrives i klarskrift.
Stk. 3. Beskrivelsen af systemer til at fremfinde og udskrive regnskabsmaterialet i klarskrift, jf. § 14, stk. 3, nr. 2, skal opbevares i klarskrift.
Stk. 4. ...”